

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Järjestämisvastuu tulee olla jokaisella kunnalla. Työvoiman määrälle asetettu alaraja on keinotekoinen eikä perustu mihinkään. Kunnat osaavat itse harkita miten lain velvoittamat palvelut järjestetään ja tuotetaan. Kunnilla on pitkä historia järjestää ja tuottaa palvelut kustannustehokkaasti itsenäisesti tai harkintansa mukaan vapaaehtoiseen yhteistyöhön perustuen.

Työvoiman määrälle asetettu alaraja muodostaa Suomeen uuden aluehallintotason työvoimapalveluihin. Uusi hallintomalli tarkoittaa myös uusia hallintokuluja. Eikö uudistuksella pitäisi tavoitella pienempiä ja ketterämpiä toimijoita, uusia ja erilaisia toimintatapoja, eikä rakentaa vanhoja virastoja uudestaan? Isot maakunnan kokoiset Te-toimistot on jo testattu ja huonoiksi havaittu. Laki edellyttää kuntia tuottamaan yhdenvertaiset palvelut. Jokaisella kunnalla on aito huoli asukkaidensa työllisyydestä ja alueensa elinvoimaisuudesta. Tämä huoli ja lain asettamat vaatimukset yhdenvertaisten palveluiden järjestämisestä ohjaavat kunnat tekemään yhteistyötä vapaaehtoisesti, itse parhaaksi näkemällään tavalla muiden kuntien kanssa. On aivan selvää, että lain vaatimukset ja työvoiman tarpeet ohjaavat kunnat tekemään vapaaehtoista yhteistyötä suurien palvelujen hankinnassa sekä tuottamisessa.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Lakiehdotuksessa esitetään, että kunnat eivät voi myöntää palkkatukea itselleen tai sen määräysvallassa olevalle yhteisölle. Tällöin jää työmarkkinoille työllistymättä iso joukko vaikeasti työllistyviä, osatyökykyisiä ja sosiaalisesti syrjäytyneitä henkilöitä, jotka eivät todennäköisesti missään oloissa tule työllistymään yksityisille työnantajille. Kunnille pitää jättää mahdollisuus käyttää palkkatukea. Tämä pitää ratkaista niin, että kunnalle ja sen määräysvallassa oleville tahoille palkkatuen myöntää valtion virasto samoilla ehdoilla, kuin palkkatuki myönnetään muillekin

työnantajille. Työvoimaviranomainen tekee esityksen palkkatuen myöntämisestä, mutta päätöksen tekee ulkopuolinen kunnasta riippumaton viranomainen.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Lakiluonnoksen laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella. Laskelmien tason pitäisi perustua vuoden 2023 kustannuksiin ja niissä pitäisi pystyä ennakoimaan kustannusten taso vuonna 2025, joka on uuden lain toteuttamisen ensimmäinen vuosi.

Rahoituksen riittävyys on uudistuksen merkittävin riski. Uudistuksen myötä kunnille tulevan valtionosuuden laskuperusteet on määritelty väärin. Käytämme esimerkkinä Paimion kaupungin talousarviota vuodelta 2022 ja Te2024 siirrosta esitettyjä kululaskelmia. Paimion työllisyydenhoidon talousarvio vuonna 2022 on 700 000 euroa ja esitetty laskelma valtionosuusrahoituksesta vuonna 2024 olisi Paimiolle 837 000 euroa.

Valtiolta tulevalla rahoituksella pitäisi siis järjestää ja tuottaa kokonaan uudet tehtävät. Rahoituksen pitäisi riittää uuteen henkilökuntaan, toimitiloihin, palveluiden järjestämiseen sekä voimakkaasti kohoaviin työttömyysturvan rahoitusmaksuihin. Yhtälön summat eivät ole järkeen käypiä, koska tällä hetkellä Paimion työllisyydenhoidon palvelut tuotetaan vapaaehtoisesti kunnan yleisen toimialan nojalla. Olkoonkin, että Paimiossa on keskimääräistä selvästi paremmat palvelut ja matalampi työttömyys, mutta siihenhän uudistuksellakin pitäisi pyrkiä.

Paimio on mukana meneillään olevassa Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa ja oli mukana myös edellisessä kokeilussa. Kokeilujen tavoitteena on ollut tuottaa vastaavat palvelut lähipalveluina kunnan työnjohdon alaisuudessa. Molemmat kokeilut ovat tuottaneet Paimiossa erinomaisia tuloksia. Molemmat kokeilut ovat onnistuakseen vaatineet myös kunnalta isoja taloudellisia panostuksia henkilökuntaan ja toimitiloihin. Kunta on tehnyt panostukset vapaaehtoisesti, koska haluaa ottaa vastuuta asukkaidensa työllisyydestä ja hyvinvoinnista. Nyt kun tehtävät siirretään lain asettamin velvoittein kuntien tehtäviksi, pitäisi rahoituksen olla täysimääräinen hyvien palveluiden järjestämiseen. Nykyisen palvelutason ylläpitäminen ei ole riittävä tavoite. Ei pidä olettaa, että kunnat taas laittavat uuden valtionosuusrahoituksen verran omaa rahaa palvelutuotantoon, jotta tuloksia saadaan aikaiseksi. Katsomme, että valtionosuus uusien lakisääteisten palveluiden tuottamiseen on pahasti alimitoitettu.

Valtio pyrkii rahoituksen osalta kustannusneutraaliin ratkaisuun. Eikö olisi syytä pyrkiä riittävällä rahoituksella turvaamaan kuntien kyky järjestää ja tuottaa parempia palveluja?

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

Henkilöstön siirto liikkeenluovutusperiaatteella saattaa vaarantaa kuntien mahdollisuudet tuottaa palvelut uudella tavalla. Nykyinen te-hallinto on vahvasti hierarkkinen johtamisjärjestelmä. Nykyaikaiset työyhteisöt ovat demokraattisia ja nopeasti mukautuvia, luovaan toimintaan halukkaita. Ei ole ollenkaan varmaa, miten Te-henkilöstön siirto tehtävineen ja esimiehineen saadaan sopeutumaan moderniin ja dynaamiseen työyhteisöön. Kunnilla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa siihen, ketkä henkilöt siirron yhteydessä tulevat osaksi omaa organisaatiota. Vähintään pitää olla mahdollisuus vaikuttaa tehtävänkuviiin, koska aikaisempia Te-toimiston tarjoamia tehtäviä ei ole kunnissa enää tarjolla. Jos henkilökunnan siirron mukana siirtyvät myös tehtävänkuvat, niin syntyy päällekkäisyyttä, joka aiheuttaa toimivaan kuntaorganisaatioon ”hiekkaa rattaisiin”-efektin. Esimerkkinä mainitsemme johtamisjärjestelmän, jollainen kunnissa on jo valmiina ja nyt esitetään siirrettäväksi myös Te-toimiston esimiehet tehtävänkuvineen. Siitä syntyy kitkaa, joka ei edistä tavoitetta saada rattaat pyörimään nopeammin ja tehokkaammin. Päällekkäiset tehtävät organisaatiossa ovat myös merkittävä kustannustekijä.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-
Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Järjestämisvastuun siirtyessä kunnille on lainvalmistelussa tärkeää jättää kunnille riittävästi liikkumavaraa toteuttaa järjestämisvastuu oman kuntansa ja lähialueensa tarpeista katsottuna tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Kunnat haluavat luoda ja rakentaa uudenlaista työvoimapalvelua. Jos laissa määrätään jo järjestämisvastuulle tiukat raamit työvoiman määrään

perustuen, jää kuntakohtaisille ratkaisuille liian vähän liikkumavaraa. Ei pidä olettaa eikä vaatia, että kunnat tarjoaisivat palvelun samanlaisena kuin mitä TE-toimistot nyt tekevät.

Erityisesti pitää huomata ja antaa kunnille mahdollisuus ottaa työllisyyspalvelut halutessaan osaksi elinvoimapalveluitaan, jolloin työllisyyspalvelut ovat hyvässä yhteydessä kunnan elinkeino- ja yrityspalveluihin. Ylikunnalliset järjestämialueet eivät välttämättä sovi yksiin tämän tavoitteen kanssa.

Näin turvataan mahdollisuus työvoimapalveluiden kuntiin siirron yhteydessä samalla aidosti mahdollistaa kunnille uuden luominen ja saavuttaa sellaista uutta kuntien välistä ja kunnan sisäistä yhteistyötä sekä tehokkuutta, jota nykymallilla ei ole voitu saavuttaa. Tämä edellyttää ainakin sitä, että työllisyyspalveluiden siirron yhteydessä ei liian tiukasti ja yksityiskohtaisesti määrätä siirron toteuttamisesta ja sidota kuntien käsiä tarpeettomasti ja vahingollisesti uudistuksen toteuttamiseen liittyen.

Hölsö Jaana
Paimion kaupunki

Joutsenlahti Johannes
Paimion kaupunki